

NORGES HØYESTERETT

Den 19. november 2007 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2007-01941-A, (sak nr. 2007/1488), straffesak, anke,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Kristian Nicolaisen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stabel**: Saken gjelder ny behandling av Høyesteretts dom i straffesak etter avgjørelse i Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, og spørsmål om domfelte som følge av opphevelse av lagmannsrettens dom skal løslates fra soning.
- (2) Det dreier seg om den såkalte bombesaken i Drammen, der bygningen med klubblokalene til motorsykelklubben Bandidos 4. juni 1997 ble sprengt i luften med den følge at en kvinne i en forbipasserende bil døde av skadene. Syv personer, herunder A, ble satt under tiltale blant annet for overtredelse av straffeloven § 148 første ledd annet straffalternativ og § 161 første ledd jf. annet ledd. Ved Drammen tingretts dom 10. juni 2002 ble A dømt til fengsel i åtte år. Han ble frifunnet for overtredelse av straffeloven § 161.
- (3) A anket til lagmannsretten over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen, straffutmålingen og et idømt erstatningskrav. Påtalemyndigheten anket over frifinnelsen etter § 161. Ved Borgarting lagmannsretts dom 24. mars 2003 ble A dømt til fengsel i 12 år. Han ble på nytt frifunnet for overtredelse av straffeloven § 161. Dommen hadde for straffekravet for A slik domsslutning:

”A, f. 00.00.63, dømmes for overtredelse av straffeloven § 148 første ledd annet straffalternativ og straffeloven § 291 jfr. § 292, alt jfr. straffeloven § 62, til en straff av fengsel i 12 – tolv – år med fradrag for 570 – femhundreogsytti – dager for utholdt varetektsarrest.

Han frifinnes for tiltalepost II.”

- (4) A og de fire andre som ble domfelt, anket til Høyesterett over lagmannsrettens saksbehandling. A gjorde gjeldende at lagdommer Groth var inhabil, fordi hun tidligere hadde deltatt i avgjørelsen av et fengslingskjæremål fra ham, der straffeprosessloven § 172 om forhold som i særlig grad styrker mistanken, ble funnet anvendelig. Alle de domfelte gjorde videre gjeldende at hele lagretten var inhabil fordi ett av lagrettemedlemmene ble kjent inhabil den femte dagen i forhandlingene. Subsidiært anket de over straffutmålingen.
- (5) Høyesterett forkastet ankene i dom 25. september 2003, inntatt i Rt. 2003 side 1269. For spørsmålet om lagdommer Groths habilitet la Høyesterett avgjørende vekt på at hun ikke var rettens formann. Høyesterett viste til funksjonsfordelingen mellom lagretten og de tre juridiske dommerne i en sak satt med lagrette. Høyesterett fant heller ikke at det var en saksbehandlingsfeil at hele lagretten ikke var blitt kjent inhabil.
- (6) De domfelte bragte saken inn for Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), som avsa dom 31. juli 2007 (Ekeberg mfl. mot Norge). Domstolen kom enstemmig til at det for As vedkommende hadde skjedd brudd på EMK artikkel 6 nr. 1 om rett til "a fair hearing by an independent and impartial tribunal". Domstolen viste særlig til at alle de tre juridiske dommerne kan ha påvirkning på skyldspørsmålet, ved å unnlate å benytte sin adgang til å sette lagrettens fellende kjennelse til side etter straffeprosessloven § 376c, dommens premiss 42. Når det gjaldt lagrettens sammensetning kom domstolen – under dissens 4–3 – til at det ikke hadde skjedd noe brudd på bestemmelsen.
- (7) På bakgrunn av dommen i EMD begjærte A 6. august 2007 saken gjenopptatt for Gjenopptakelseskommisjonen. Kommisjonen tok i avgjørelse 12. oktober 2007 begjæringen til følge.
- (8) Gjenopptakelseskommisjonen viste til straffeprosessloven § 391 nr. 2 b. Bestemmelsen innebærer at en sak kan gjenopptas når en internasjonal domstol i en sak mot Norge har funnet at saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen er i strid med en folkerettslig regel som Norge er bundet av, så sant det er grunn til å anta at saksbehandlingsfeilen kan ha innvirket på avgjørelsens innhold, og gjenopptakelse er nødvendig for å bøte på den skade som feilen har medført. Kommisjonen viste til at lagmannsrettens dom ville ha blitt opphevet etter straffeprosessloven § 343 annet ledd nr. 3 dersom Høyesterett, som EMD, hadde kommet til at lagdommer Groth var inhabil. Kommisjonen kom til at det var en rimelig mulighet for at feilen kunne ha innvirket på avgjørelsens innhold.
- (9) Avgjørelsen ble under henvisning til straffeprosessloven § 400 annet ledd oversendt Høyesterett 15. oktober 2007. Høyesterett har som følge av dette tatt saken under ny behandling.
- (10) Allerede da dommen i EMD ble kjent begjærte A, som hadde påbegynt soning av dommen etter avgjørelsen i Høyesterett, seg løslatt. Begjæringen ble avslått av statsadvokaten, og etter klage av Riksadvokaten, under henvisning til at betydningen av EMDs dom for den rettskraftige straffedommen måtte avgjøres av Gjenopptakelseskommisjonen.

- (11) Han gjentok begjæringen da kommisjonens avgjørelse forelå. Etter en del korrespondanse mellom As forsvarer og påtalemyndigheten, uttalte Riksadvokaten i påtegning 13. november 2007 at spørsmålet måtte tas opp med retten, og klagen ble avvist fra realitetsbehandling.
- (12) Under forhandlingene for Høyesterett har A, med tilslutning av aktor, nedlagt påstand om at lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves. A har videre lagt ned påstand om å løslates fra soning. Også på dette punkt har aktor i realiteten gitt sin tilslutning, uten at dette er tatt med i hans påstand.
- (13) *Jeg er kommet til at gjenopptakelsen må føre til at lagmannsrettens dom oppheves, noe som innebærer at det ikke lenger er grunnlag for fortsatt soning av dommen.*
- (14) EMD har i dommen 31. juli 2007 i saken A anla mot Norge, kommet til at lagdommer Groth var inhabil i forhold til ham, ved at hun tidligere hadde tatt standpunkt til skyldspørsmålet i en fengslingskjennelse etter straffeprosessloven § 172 i samme sakskompleks. Dette må Høyesterett legge til grunn, jf. menneskerettsloven § 3. Lagdommer Groth var derfor inhabil etter domstoloven § 108. Inhabilitet er en absolutt opphevelsesgrunn etter straffeprosessloven § 343 annet ledd nr. 3. Lagmannsrettens dom med hovedforhandling må derfor oppheves for så vidt gjelder A.
- (15) Dommen mot A ble rettskraftig ved Høyesteretts dom 25. september 2003. Dette er grunnlaget for at han er innsatt til soning, og fortsatt soner, denne dommen, jf. straffeprosessloven § 452 første ledd. Etter bestemmelsens annet ledd kan den rett saken bringes inn for ved anke eller gjenopptakelsesbegjæring, beslutte at fullbyrdingen helt eller delvis skal utstå. Også denne bestemmelsen gjelder rettskraftige dommer. Noen slik begjæring er ikke fremsatt under forberedelsen av den nye behandlingen for Høyesterett.
- (16) Når Høyesterett nå opphever lagmannsrettens dom, foreligger det imidlertid ikke lenger noen rettskraftig dom. Grunnlaget for fortsatt fullbyrdelse er derfor borte, og spørsmålet er ikke lenger opp til rettens skjønn: Løslatelse må bli resultatet. Ytterligere fengsling må i tilfelle skje ved begjæring om varetekt. Aktor har sagt seg enig i at A må bli å løslate ved en opphevelse av lagmannsrettens dom. Selv om det da ikke er nødvendig, finner jeg at det bør tas med et punkt om løslatelse i slutningen, hensett til at det er nedlagt påstand om det.
- (17) Lagmannsrettens dom med hovedforhandling for så vidt gjelder A blir dermed å oppheve, og han blir å løslate.
- (18) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

- 1. Lagmannsrettens dom 24. mars 2003 med hovedforhandling oppheves for A.
- 2. A løslates fra soning.

- (19) Dommer **Tjomsland:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (20) Dommer **Flock:** Likeså.
- (21) Dommer **Øie:** Likeså.
- (22) Dommer **Gjølstad:** Likeså.

- (23) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Lagmannsrettens dom 24. mars 2003 med hovedforhandling oppheves for A.
2. A løslates fra soning.

Riktig utskrift bekreftes: